

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Katedra společenských věd

3. ročník – prezenční studium

Obor: Společenské vědy se zaměřením na vzdělávání a německý jazyk se
zaměřením na vzdělávání

ANTISEMITISMUS JAKO HISTORICKÝ A MORÁLNÍ PROBLÉM

Bakalářská práce

Vedoucí práce: PhDr. Petr Zima, Ph.D.

Olomouc 2011

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila úplný seznam citované a použité literatury.

Olomouc, 8. dubna 2011

Podpis

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucímu mé kvalifikační práce PhDr. Petru Zimovi, Ph.D. za ochotu, trpělivost a odborné vedení.

Naděžda Gybasová

OBSAH

ÚVOD	5
1 Vymezení pojmu antisemitismus	6
1.1 Počátky antisemitismu	6
1.2 Antisemitismus a křesťanství	7
1.3 Emancipace Židů	9
2 Antisemitismus v nacistickém Německu a Rakousku	11
2.1 Moderní antisemitismus	11
2.2 Rasové teorie	11
2.3 Nacistické Německo a Rakousko	12
2.3 Konečné řešení otázky Židů	14
2.4 Zachránci Židů	17
2.5 Postavení Židů na konci války	18
3 Projevy antisemitismu v období 2. republiky	20
3.1 Antisemitské kořeny v Čechách a na Moravě	20
3.2 Období 2. republiky	21
3.3 Protižidovský teror po Mnichovu	22
4 Projevy antisemitismu dnes	26
4.1 Antisemitismus a muslimský svět	26
4.2 Projevy antisemitismu v USA a Velké Británii	27
4.3 Popírání holocaustu	29
ZÁVĚR.....	33
SEZNAM LITERATURY	34

ÚVOD

Mnozí lidé mají pojem antisemitismus spojený s vyvražďováním židovského obyvatelstva v nacistickém Německu. Antisemitismus je ovšem jev, který na světě existuje více než dva tisíce let a přesto je jako téma pořád aktuální. Problematika antisemitismu byla již mnohokrát zpracována a jako téma své bakalářské práce jsem si ji zvolila proto, abych si ucelila názor a rozšířila znalosti v této oblasti, která je stále aktuálním a nedořešeným tématem. Cílem této práce je analýza vývoje a projevů antisemitismu jak z historického, tak morálního hlediska.

První kapitola se zabývá historickým vývojem antijudaismu, předchůdcem moderního antisemitismu, který byl v dávné historii projevem náboženských sporů. Vývoj křesťanství šel ruku v ruce s narůstajícím antijudaismem, proto je důležité znát historické souvislosti.

Druhá kapitola je věnována projevům antisemitismu v nacistickém Německu a Rakousku, jež byly důsledky rasových teorií. Rasové teorie vytvořené Hitlerem se staly jedním z charakteristických prvků nacistické politiky. V nacistických státech byly zavražděny miliony Židů kvůli údajným špatným genetickým vlastnostem. Tyto události se staly jednou z nejhorších genocid spáchaných v dějinách lidstva.

Třetí kapitola pojednává o nenávisti k Židům v období druhé republiky. Práce je zaměřena na nenávistné a diskriminační útoky proti židovskému obyvatelstvu, zejména v sudetské oblasti, která byla v tomto období jako první připojena k nacistické říši.

Cílem čtvrté kapitoly je snaha přiblížit současné pojetí antisemitismu a jeho projevy v Evropě, muslimských státech a Americe. Mezi tyto projevy patří nejen působení neonacistických hnutí, nepřátelství mezi Araby a Izraelci, ale také popírání holocaustu.

1 Vymezení pojmu antisemitismus

Antisemitismus, antijudaismus, židofobie, tedy nenávisť k Židům na světě existuje již dva tisíce let a za následek má milióny lidských životů a nevinných obětí.

Historik Walter Laquer píše: „*At' už definujeme či zařazujeme antisemitismus, židofobii, nebo nenávisť a podezíravost k vůči Židům jakkoli, objevují se v různé intenzitě v celých dějinách a v mnoha částech světa*“ (Laquer, s. 8, 2007).

Důvod, proč jsou Židé už dva tisíce let pronásledováni, do současnosti neví ani ti, kteří je pronásledovali. Pro křesťany byli Židé nejprve národ, který zavraždil Boha, zatímco pro nacisty byl motivem k jejich nenávisti vědecký pojem „čistá rasa“ (Messadié, s. 7, 2000).

Laquer uvádí, že antisemitismus není příliš starý pojem. Podle mnoha historiků zavedl termín antisemitismus německý novinář Wilhelm Marr, který se zabýval moderním antisemitismem. Tento název uvedl v roce 1879 v německé židovské publikaci *Allgemeine Zeitung des Judenthums*. Pojem však existoval už o dvacet let dříve, což dokazují encyklopedie z tehdejší doby. Autor se ve své knize také zabývá otázkou, proč jsou zrovna Židé terčem útoků a pronásledování. Nabízí se potřeba obětního beránka v lidské společnosti. Ale proč jsou jím po celé dva tisíce let právě Židé však vysvětlit nejde (Laquer, s. 26, 2007).

1.1 Počátky antisemitismu

K projevům antisemitismu nedocházelo, jak si mnozí z nás myslí, až v křesťanské éře. Antisemitismus, se projevoval již v předkřesťanském období. Za jeden z prvních projevů nenávisti vůči Židům je považováno zničení židovského chrámu v roce 410 před naším letopočtem. Tento chrám se nacházel v egyptské vojenské kolonii Elefantině, a o důvodech jeho zničení se vedou pouhé spekulace. Historikové se domnívají, že mohlo jít jak o majetkový, tak o politický, či náboženský konflikt. Mezi Židy a Egyptany pak po další století panovalo nepřátelství (Laquer, s. 42, 2007).

V helénském období měl antisemitismus především literární podobu. O Židech psala spousta řeckých autorů. Mezi ně patřili Lysimachos, Poseidónios a Apollónios Malón, který ve své práci zmínil, že Židé ničím nepřispěli k vývoji civilizace a dokonce nazval Mojžíše podvodníkem. Všichni výše jmenovaní autoři se ve svých dílech při popisu Židů shodovali, a označovali je za malomocné cizince modlící se pouze k jednomu Bohu, a to ke svému vlastnímu. Ostatní Bohové je nezajímali a neměli rádi nikoho jiného kromě vlastní komunity. Laquer uvádí, že v římské literatuře bylo židovské náboženství kritizováno obdobně, ale vztah Římanů k Židům nebyl tak nepřátelský jako vztah Egyptanů a Řeků. Kupříkladu Cicero byl znepokojen vlivem Židů na kulturní a politický život a také neshodujícími se hodnotami židovského náboženství s římskými tradicemi. Seneca Židy opovrhoval a satirik Petronius zesměšňoval obřizku a židovského Boha (Laquer, s. 47-47, 2007).

1.2 Antisemitismus a křesťanství

Zásadní obrat v dějinách antisemitismu představuje nástup křesťanství. Laquer (s. 47, 2007) píše, že jak Ježíš Kristus, tak apoštolové byli Židé, a že i když chtěl Ježíš Kristus radikálně změnit judaismus, nechtěl, aby vzniklo nové náboženství. Sto let po smrti Krista začalo pronásledování Židů, které bylo systematické a trvajícím, to se vyskytuje i v díle mučedníka Justina, podle kterého bylo první zničení chrámu, provedené Římany pouhým trestem za podlost a hříchy Židů. Mnoho historiků se tedy ptá, zda byl Nový zákon zaměřený proti Židům již od začátku, nebo jej v průběhu staletí upravili církevní otcové.

Jedním z největších paradoxů dějin je to, jak se mohla katolická církev, která vycházela z židovského učení stát antisemitskou. Jak tato církev mohla zapomenout, že sám Ježíš i jeho apoštolové byli Židé. S počátkem církve se tedy zrodil i antisemitismus, který přetrval až do 20. století. Antisemitismus prvních křesťanů začal díky apoštolské práci teologa Pavla, dříve řečeného Saula, který byl také zakladatelem křesťanské církve ve městech východního středomoří. Messadié tak rozlišuje nespravedlivá obvinění Židů, která uváděli první církevní představitelé od moderního antisemitismu. Podle něj nešlo o antisemitismus, ale o antijudaismus. Většina byla totiž odmítána menšinou (Messadié, s. 87-102, 2000).

K rozvoji antijudaismu přispěli církevní otcové, podle nichž byli Židé neužitečný národ, který nebyl Bohu nic, jen protivný. V Janově evangeliu byli jako viníci Kristovi smrti, tedy jeho ukřižování označeni Židé. Antijudaismus pak sílil s každou další generací křesťanských antižidů. Za nejradičalnějšiho je považován teolog Jan Zlatoústý, který byl po smrti prohlášen za svatého. Za svého života patřil k nejtvorivějšim církevním spisovatelům (Messadié, s. 120, 2000).

Laquer (s. 49, 2007) píše, že teolog Jan Zlatoústý srovnával synagogu s nevěstincem a Židy označoval jako divokou zvěř a vrahy Krista. Tyto výroky nebyly pouhým zdrojem pro antisemity v následujících stoletích, ale byly citovány i jako svědectví v třetí říši.

Ve 2. století našeho letopočtu, tedy v dobách římských císařů se stal judaismus v Palestině nelegálním náboženstvím, bylo zakázáno čtení tóry a provádění obřizky. Ve 4. století už však bylo Židům zakázáno žít v Jeruzalémě, to bylo v dobách Konstantina.

Messadié (s. 122, 2007) uvádí, že Konstantin vydal další dva zákony, které zakazovali smíšená manželství s Židy, porušení těchto zákonů bylo trestáno smrtí.

Biskup alexandrijský, svatý Cyril, vyhnal Židy z města a byzantský císař Justinián I. Zakázal četbu bible v hebrejštině, stavbu synagog a shromažďování Židů na veřejnosti. Cleremontská synoda v roce 535 vydala dekret, že Židé nemohou zastávat veřejné úřady; v pátém století byli Židé vyhnáni z Francie a roku 613 museli Židé ve Španělsku přijmout křesťanství, nebo opustit zemi (Laquer, s. 52, 2007).

Ke zlepšení postavení Židů v Evropě došlo v 9. Století za vlády Karlovců. Židé měli na mnoha místech zvláštní práva, protože si jich král cenil především jako obchodníků, lékařů a mořeplavců (Schubert, s. 34, 2003).

Laquer (s. 52, 2007) uvádí, že i přesto protižidovská kázání pokračovala. Biskupům se nelíbilo rostoucí bohatství Židů a také se začaly šířit zprávy o spolupráci Židů s muslimy. Ke zhoršení vztahů došlo při křížových výpravách. Při cestě křížáků z Francie do Svaté země byly vyhlazeny celé obce a zabity tisíce Židů. Pogrom na Židy se opakoval nejen s každou křížovou výpravou, ale také o Velikonocích.

Polský sociolog Baumann (s. 127, 2000) uvádí, že křižáci zabíjeli Židy v domnění, že jsou to nepřátelé kříže a pokud, kdokoliv zabije nějakého Žida, budou mu odpuštěny všechny hříchy. V roce 1215 vydal Lateránský koncil dokonce nařízení, které určovalo Židům, aby nosili odlišný oděv, podle kterého se lišili od křesťanů. Židé byli v této době označeni jako zdroj všeho špatného. Byli obviňováni z vražd malých dětí, trávení studní, a když ve 14. století zasáhl Evropu mor, dávali křesťané vinu Židům. Mor chápali jako trest Boží za to, že se Židů doposud nezbavili.

V tomto období zahynula většina středoevropských Židů. Zahynuli nejen díky nemocem, ale kvůli tomu, že byli pronásledováni, jako zdroj šíření moru. Židé toto období nazývají jako slzavé údolí. V tomto období došlo k celkem tři sta padesáti masakrům na Židech, kvůli kterým začali Židé migrovat na východ (Laquer, s. 61, 2007).

Těmi, co na Židy útočili, byli obyčejní lidé, které poháněli nejen náboženští fanatici, ale také závist.

S příchodem humanismu a reforemací se zdálo, že dojde ke zlepšení postavení Židů. I Martin Luther se nejprve k Židům stavěl přátelsky, chtěl totiž je získat pro křesťanství. To se mu však nepodařilo a tak nazval Židy národem, který opovrhne Boží láskou. Vyjádřil se proti nim tvrdě a nekompromisně a po vrchnosti požadoval, aby nechala spálit synagogy, zničila Židům domy a mnoha dalšími způsoby jim ztěžovala jejich životy (Baumann, s. 129, 2000).

1.3 Emancipace Židů

Obrat k lepšímu přineslo osvícenství, i když museli Židé žít v ghettech, znamenal pro ně tento život jistou ochranu před okolním světem. V dobách osvícenství měli Židé získat lepší občanské postavení a měli být začleněni do svého okolí jako užiteční občané. Integraci Židů měl dopomoci Toleranční patent Josefa II., židovské náboženské knihy a také věda o židovstvu. Židé získali občanská práva, právo na vzdělání, svobodu pohybu a stali se z nich občané, jako byli všichni ostatní. Tyto nové možnosti vyvolávali v Židech nový pocit domova i v zemích, které byly tak vzdálené od země Izrael (Schubert, s. 91, 2003).

Podle Baumanna (s. 139, 2000) podporovalo emancipaci Židů jen pár vzdělanců. A i přes to, že v roce 1872 byla Říšským zřízením zrušena všechna

omezení a Židé mohli zastávat i veřejné úřady po celé říši, antisemitská doktrína začala měnit svou podobu. Koncem 19. Století se nenávisť k Židům prohlubovala a stala se sjednocujícím prvkem nového hnutí rasového antisemitismu. I když se v té době toto antisemitské hnutí ještě nedokázalo dobře prosadit, pomalu, ale jistě začalo sílit.

2 Antisemitismus v nacistickém Německu a Rakousku

2.1 Moderní antisemitismus

Od 70. let 19. století můžeme ve vlastním slova smyslu hovořit o moderním antisemitismu. Antisemitismus můžeme rozdělit do dvou základních kategorií. Zaprvé je to zaujatost, či nenávisť vůči Židům z důvodu jejich ekonomického, sociálního a kulturního vlivu. Druhou kategorií je rasový antisemitismus, který vznikl v Německu. Rasový antisemitismus byl založen na starých důkazech a Židé nebyli odmítáni kvůli svému náboženství, ani svému postavení ve společnosti, nýbrž kvůli špatným dědičným rasovým vlastnostem. Rasové a rasistické teorie tak začaly nabízet různá řešení židovské otázky (Atlas univerzálních dějin židovského národa, s. 186,1995).

To, co podpořilo rozvoj antisemitských teorií, byla porážka Německa v první světové válce, hospodářská krize spojená s ekonomickým krachem z roku 1929 a čím dál tím větší vliv bolševizace. V Evropě v této době docházelo k radikalizaci hnutí a hroucení demokratických režimů. Nejvíce Židů žilo v této době ve střední a východní Evropě a tato krize přinesla do jejich života velké zhoršení životních podmínek. Židé trpěli diskriminací a nemohli zastávat většinu veřejných funkcí a pozic. Celá společnost, tak začala být očišťována od Židů (Atlas univerzálních dějin židovského národa, s. 226,1995).

2.2 Rasové teorie

Nejhorší situace pro Židy nastala v nacistickém Německu. Adolf Hitler byl tvůrcem nacionálního socialismu a to, jak chtěl očistit Německo od Židů, popsal ve své knize, takzvané bibli německého národního socialismu *Mein Kampf*. Tato kniha poprvé vyšla v roce 1925 a obsahuje jak autobiografické prvky, tak ideologii nacismu. V této knize Hitler rozdělil lidstvo do tří druhů. Lidstvo se podle něj skládá na jedné straně ze zakladatelů, nositelů a ničitelů kultury. Za tvůrce a nositele kultury označoval árijce, zejména nordickou germánskou rasu, která podle něj dala základ lidskému pokroku. Protikladem a nepřitelem árijců byli podle Hitlera Židé, kteří podle něj nikdy nezaložili vlastní kulturu, a celý jejich vývoj se odvíjel od kultur okolního světa. Hitler je tedy označoval jako nedobrou rasu a přirovnával je k plevelu společnosti, parazitujícímu

na jiných národech, který by sám ve světě zahynul ve špině a nenávisti (Hitler, Hájek, s. 132-142,1993).

Hájek (s. 146,1993) uvádí, že rasové teorie, které Hitler vytvořil, byly pouze převzaté myšlenky z antisemitských brožur a také Hitlerem upravená Darwinova teorie s prvky mystického idealismu. Veškerý vývoj přírody i společnosti spatřoval Hitler v Darwinově teorii, že silnější přežívá. Implikoval tak zákon boje o život ze zvířecí říše na lidskou společnost a lidské rasy. V árijské rase spatřoval panskou rasu, která podle něj jako jediná dokáže vytvářet a udržovat státní útvary a budovat trvalé kulturní hodnoty. Důvodem úpadku společnosti, bylo podle Hitlera míšení ras, které bylo příčinou vzniku ras méněcenných. Lidé podle něj neumírali kvůli válkám, nýbrž kvůli odolnosti, kterou ztráceli z důvodu nečisté krve.

2.3 Nacistické Německo a Rakousko

Když se v roce 1933 dostala německá národně socialistická strana k moci, začal se uskutečňovat Hitlerův plán, jak „očistit“ Německo od židovského obyvatelstva. Židé byli zbaveni německého státního občanství, nesměli zastávat funkce ve státních službách a ani umělecká povolání, i přes to, že bouřlivě protestovali. Státisíce Židů, kteří byli pro německou vědu a kulturu významní, tak uprchlo před nacistickým pronásledováním a nátlakem do zahraničí. V Německu zůstalo přes 220 000 Židů, nad kterými nikdo nedržel ochrannou ruku a stali se tak terčem nacistického teroru, který byl řízený jak státem, tak stranou (Atlas univerzálních dějin židovského národa, s. 226,1995).

Rakousko byla zemí, ve které měli strach a odpor vůči Židům hluboké kořeny. Prostí lidé reagovali nenávistně vůči židovskému obyvatelstvu, kvůli jejich kulturním a ekonomickým úspěchům. Když jim tedy Hitler přislíbil vyřešení židovské otázky a zlepšení ekonomiky v době hospodářské krize, slavil při začleňování své vlasti do Velkoněmecké říše úspěchy. I přes to, že ne všichni pociťovali onu nenávist a odpor k Židům z důvodu, že si uvědomovali jejich přínos rakouské kultuře, byl Hitlerův režim podpořen mnohými antisemitskými postoji, které mu vše usnadnili. Rakouští nacisté se dostali k moci v roce 1938. Hned poté se začali snažit o zmírnění sociálních problémů, podporu hospodářství, ale také o rozšíření antisemitského cítění (Bukey, s. 2002,43-46).

Bukey (s. 180-184,2002) ve své knize uvádí, že 11. března 1938 došlo ve Vídni v ulicích k běsnění, které bylo spojeno s bitím Židů a drancováním jejich domů. Ten večer se do tohoto rabování zapojilo až 100 000 Vídeňanů. V několika dalších týdnech se tyto akce opakovali a neustále stupňovali. Docházelo k loupení a zabíjení spoluobčanů, tyto útoky byly směřovány nejen na bohaté Židy, ale také na ty nemajetné. Vzbouřenci židovské obyvatelstvo ponižovali a týrali, znesvěcovali synagogy a rabínům odřezávali pejzy. Vídeňané k tomuto drancování nepotřebovali ani nějaké vedení, o vše se postarali sami. Později byl založen Ústřední úřad pro židovskou emigraci, který měl za úkol připravit Židy o veškerý majetek a vypudit je z Rakouska. Dále byl vydán Výnos o soupisu židovského majetku, do kterého se musel registrovat veškerý majetek, který přesahoval 5000 marek. Po vyhlášení tohoto výnosu, začala platit diskriminační opatření, která zakazovala Židům práci v oblasti obchodu, cestování a úvěrových společnostech. 20. května vstoupily v platnost norimberské zákony, díky nim nemohli Židé nadále pracovat ve státních službách, nesměli vykonávat lékařskou a advokátní činnost. Tato diskriminace, násilí a divoká arizace nadále pokračovaly i přes léto roku 1938, na podzim téhož roku se situace ještě zhoršila a vyvrcholila křišťálovou nocí.

Křišťálová noc, která proběhla v noci z 9. na 10. listopadu, přesvědčila Židy žijící v Rakousku a Německu o tom, že se nachází ve smrtelném nebezpečí a také poznali oblidnost nacistického režimu. Byly vypáleny stovky synagog, vydrancováno a zničeno asi 7500 židovských firem, bytů a domů a bylo zavražděno nejméně 91 lidí. Záminkou tohoto pogromu byla odplata, kterou se nacisté mstili za vraždu německého diplomata, kterou spáchal mladý Žid v Paříži. Nebyla to ovšem náhoda, šlo o nacisty organizovaný pogrom, který tajně zosnoval sám Adolf Hitler a nařídil ministr propagandy Goebbels. Tato vlna násilí předcházela deportaci desetitisíců Židů do koncentračních táborů a také konečnému řešení židovské otázky (Atlas univerzálních dějin židovského národa, s. 226,1995).

2.3 Konečné řešení otázky Židů

Na antisemitismus v Německu a Rakousku navazovalo úsilí o praktickou likvidaci Židů, které se projevilo v úsilí takzvaného konečného řešení židovské otázky.

Bezprostředně po křišťálové noci, byli němečtí Židé přesunuti do ghatt a také jim byly vystaveny nové cestovní pasy, které byly označeny velkým písmenem J od slova Jude. V lednu začaly být Židům označovány také veškeré osobní doklady a každý židovský muž v nich musel mít připsané jméno Izrael a žena jméno Sára. Tato nařízení neplatila pouze v nacistickém Německu, nýbrž ve všech zemích, které podléhaly přímé nacistické okupaci. Mezi tyto země tedy patřili Rakousko, české země, Slovensko, země Beneluxu, severní Francie a také západní území Sovětského svazu. V těchto okupovaných územích začalo platit od prosince roku 1939 nařízení, které Židům přikazovalo nosit na svém oděvu žlutou hvězdu, která bude pro všechny dobře viditelná. Židovské obyvatelstvo začalo být omezováno i v pohybu na veřejných místech. Židé nesměli navštěvovat kavárny, plovárny, kina a v pozdější době ani parky a hlavní ulice měst. Židé mohli nakupovat pouze ve vybraných obchodech na přiděl ve formě potravinových lístků. Tento přiděl však mnohdy odpovídal pouhé dvanáctině přidělu, který dostávalo německé obyvatelstvo. Antisemitismus se tak nadále stupňoval a zákony, které byly v této době vydávány, připravily Židy postupně o veškerý majetek i jejich hrdost. Majetek, o který Židé díky těmto zákonům přišli, připadl většinou vysoce postaveným nacistům. Tyto kroky představovaly součást konečného řešení židovské otázky (Emmert, s. 28, 2006).

Gellately (s. 151,2003) uvádí, že jediným zájmem Německa podle Goebbelse bylo, aby Židé odešli z jejich země. Ti, kteří jako první odhalili v nacistické politice snahy o genocidu, byli členové německé sociální demokracie a také němečtí komunisté. Tito kritici nacistické politiky se však domnívali, že násilnosti, které probíhají na Židech, se většině obyvatelstva protiví a nenapadlo je, kam až může antisemitismus zajít. Židé museli vykonávat těžké manuální práce, které prováděli na veřejných prostranstvích, aby splnily účel toho, Židy, co nejvíce ponížit. To vše však bylo pouhou

předehrou hrůz, které měli Židé poznat a zažít v ghettech, transportech do koncentračních a vyhlazovacích táborů.

Po vypuknutí druhé světové války nastala nejhorší situace pro Židy v Polsku. Nacisté na polské Židy pohlíželi jako na zločince a viníky války, připadlo jim tedy logické, aby konečné řešení židovské otázky proběhlo právě v Polsku. Zřízení vyhlazovacích táborů však předcházelo zřízení ghatt, která měla sloužit jako vězení pro Židy. Pro nacisty bylo velké riziko, nechat Židy rozptýlené, mohli by totiž uprchnout nebo zorganizovat ozbrojený odpor. Ghetta byla tedy uzavřena a izolována od okolního světa. Nacisté chtěli využít zejména toho, že jsou Židé uvězněni v těchto ghettech a z toho důvodu většina ghatt sloužila jako pracovní tábory a Židé jako levná pracovní síla. Ghetta tak začala v průběhu let 1940 a 1941 existovat na malých plochách, kde bylo desetitisíce až statisíce Židů. Od okolního města je dělily vysoké zdi a ploty na kterých byly položeny ostnaté dráty. I když v ghettu byly katastrofální podmínky pro život, mohli se členové rodin navzájem stýkat a často i žít společně. Ani brutalita stráží SS v ghettech nebyla taková jako v koncentračních táborech. Tato ghetta mohla mít svou židovskou samosprávu, která se skládala z židovské rady a rady starších. Tyto rady vedly evidenci vězňů, administrativu a také sociální služby pro děti a nemocné. Židovská ghetta nevznikala jinde, než na polském a sovětském území. Ve zbytku Evropy byly pouze sběrné tábory, ve kterých Židé čekali na deportaci do ghatt, nebo do vyhlazovacích táborů. Výjimkou bylo ghetto Terezín, které bylo zřízené v Protektorátu Čechy a Morava (Emmert, s. 22-28, 2006).

Dne 20. ledna 1942 se konala nechvalně známá konference ve Wannsee, která je obecně považovaná za rozhodující bod konečného řešení židovské otázky. Tato konference byla svolána Reinhardem Heydrichem, který byl nejvyšší představitel represivního aparátu nacistického Německa. Heydrich byl hlavním organizátorem plánu, jak zlikvidovat židovské obyvatelstvo. Avšak vyhlazování Židů bylo započato již před touto konferencí, v táborech smrti bylo postříleno již 1,5 milionu Židů. Jenže tato metoda se nacistům zdála být pomalá a také špatná pro psychiku vykonavatelů poprav. První popravy tohoto vraždícího průmyslu se začaly provádět v táboře Chelmnu. Lidé se udusili výfukovými plyny ve speciálně upravených autech, takzvaných plynových vozech. V Chelmnu tak bylo zabito 150 000 lidí a z toho asi 60 000 Židů. Hlavní

fáze vyhlazování byla pojmenována podle Heydricha. Jednalo se o vyhlazování v letech 1942 a 1943 a tato fáze se jmenovala operace Reinhard a jejím účelem nebylo nic jiného než likvidace Židů (Atlas univerzálních dějin židovského národa, s. 232-233, 1995).

Historici dělí nacistické tábory po roce 1941 na koncentrační tábory a na vyhlazovací tábory. Koncentrační tábory sloužily jako pracovní tábory pro různé národnosti z celé Evropy, převážně tedy sovětské válečné zajatce a jejich úkolem bylo upracovat vězně k smrti, aby nikdo nevyvázl živý. Lidé v nich přežívali několik měsíců a někteří dokonce i několik let. Vyhlazovací tábory však měly jiný účel. Měly za úkol vraždit celé transporty Židů ihned v den příjezdu. Sloužily pouze k rychlé likvidaci židovského obyvatelstva a zmizely v nich miliony lidí beze jména i bez úmrtního listu (Emmert, s. 42, 2006).

V Belzeci se nacházel od roku 1940 pracovní tábor, který však v roce 1942 začal fungovat jako tábor vyhlazovací. Další tábory, které měly za úkol masakrovat Židy, byly Sobibor a Treblinka. V těchto táborech byla konečná železniční stanice, do které zajižděly vlaky pozpátku. Vraždění obětí ve vyhlazovacích táborech probíhalo vždy stejně. Židé byli nejprve odbaveni v přijímací části, kde nechali všechny svá zavazadla a také osobní věci. Židům bylo řečeno, že budou odvěšeni a osprchováni, proto mnohdy vyplňovali štítky se svými jmény, v domnění, že jim budou jejich osobní věci a zavazadla navraceny. V další části byly ženám i mužům ostříhány vlasy, které byly poslány k průmyslovému zpracování. Potom se Židé museli svléknout do naha projít koridorem z přijímacího sektoru do plynové komory. Tento koridor byl několik desítek metrů dlouhý a byl součástí většiny vyhlazovacích táborů. Na konci koridoru se nacházely plynové komory, které byly označeny nápisy v německém jazyce. Tyto nápisy měly v Židech vzbudit dojem, že se opravdu jedná o umývárny, nebo odvěšovací stanice. Mnozí z Židů doufali, že se opravdu jedná o hygienické stanice, ale vstupovali do plynových komor se strachem, odříkávajíc modlitby a žalmy. Když byli Židé nahnáni dovnitř, někdy i za pomoci obušků, proudů studené vody a zbraní, byly za nimi zavřeny velké dveře a zhasnuta světla. Poté začal do komory pronikat plyn, který byl do objektu přiveden potrubím, nebo vhozen stlačený ve speciálně upravené plechovce. Nejprve byl používán kysličník uhelnatý, ale postupem času se přešlo na jedovatý plyn cyklon B. Usmrčení tímto způsobem netrvalo déle než

patnáct minut a po odvětrání plynové komory vstoupilo dovnitř zadními dveřmi věžeňské komando, které vytáhlo mrtvá těla. V dřívějších fázích tohoto vraždícího průmyslu, byla těla pohřbívána do hromadných hrobů, později byla spalována v krematoriích (Emmert, 2006, s. 44-45).

Hlavním místem tohoto vraždícího průmyslu se stala Osvětim. Tento tábor byl díky plynovým komorám vyhlazovacím táborem již od května roku 1942 a má na svědomí přibližně 1,5 milionu židovských životů. Osvětim, německy Auschwitz se tak stala symbolem holocaustu. Tento nacistický program na vyhlazení židovského obyvatelstva byl prováděn v naprostém utajení. Hitler chtěl utajit tento vraždící průmysl nejen před samými oběťmi, ale před celým světem. Bylo to ovšem prakticky nemožné, ze všech evropských zemí totiž mizely miliony lidí, které o sobě nepodaly žádné zprávy. Lidé, kteří žili blízko koncentračních a vyhlazovacích táborů viděli přijíždět naprosto přeplněné vlakové soupravy, které se vždy vracely prázdné, a tábory neměly kapacitu, aby mohli takové množství vězňů pojmout. Informace se tak tedy dostaly na povrch a v roce 1942, kdy probíhalo vyvražďování židovského obyvatelstva v plném rozsahu, se dozvěděli pravdu o tomto systematickém vyhlazování, Ti kteří ji chtěli vědět. I když už Spojenci i exilové vlády nemohli ignorovat informace o německém plánu na vyhlazení židovského obyvatelstva, jediné co pro záchranu evropských Židů podnikli, bylo tvrdé odsouzení nacistických zločinů. V létě 1944 byly k dispozici podrobné a přesné informace o táboře, i židovská agentura naléhala na Spojence, aby byli tábor v Osvětimi i železnice, která k němu vedla bombardovány. Britové však nechtěli riskovat životy svých pilotů bez jasného účelu a tak proti táborovým zařízením nebyla podniknuta žádná akce (Atlas univerzálních dějin židovského národa, s. 234-235,1995).

2.4 Zachránci Židů

Mezi příslušníky mnohých národů se našli i tací, kteří se z prosté lidské slušnosti snažili zachránit Židy před nacistickým systematickým vyvražďováním. Díky nim bylo desetitisíce a možná i statisíce Židů zachráněno před smrtí v plynové komoře. Mezi nejznámější zachránce Židů patří Nicholas Winton, který na přelomu let 1938 a 1939 zachránil 664 židovských dětí z Československé republiky. Těmto dětem našel a zajistil náhradní rodiny ve Velké Británii, zaplatil jim dokonce cestu z Prahy do Londýna. V naší

republiky vystupoval jako konzul Britské rady pro uprchlíky z Československa. Po tomto obdivuhodném činu odešel Nicholas Winton do ústraní a řadu let žil jako běžný občan. Až po mnoha desetiletích byl jeho hrdinský čin doceněn. Dalším zachráncem Židů byla pro některé z historiků rozporuplná postava Oskara Schindlera. Někteří jej považují za vypočítavého spekulanta, jiní za hrdinu. Pravdou však zůstává, že zachránil 1200 Židů v průběhu války. Oskar Schindler byl nejprve členem NSDAP a pracoval pro německou zpravodajskou službu. Za špionáže v Československé republice byl dokonce uvězněn. V roce 1939 si v polském Krakově otevřel továrnu na smaltované nádobí, ve které pro něj pracovali Židé z městského ghetta jako levná pracovní síla. V továrně byli Židé chráněni před terorem dozorců SS. Když bylo v roce 1943 ghetto v Krakově zrušeno, vymohl si Schindler vznik pracovního tábora přímo vedle své továrny, kde byli Židé chráněni. Rok poté byla továrna evakuována do Brněnce v Protektorátu Čechy a Morava. Oskar Schindler zachránil své židovské zaměstnance před jistou smrtí v koncentračním táboře, či plynové komoře a vzal je s sebou do Brněnce. Takhle vznikl známý Schindlerův seznam. Na konci války dal svým Židům zbraně a on sám uprchl. Jako jediný člen nacistické strany byl na seznamu Spravedlivých mezi národy. I Švédsko má svého zachránce Židů, byl jím mladý diplomat Raoul Wallenberg, který v létě 1944 přijel do tehdy okupovaného Maďarska, kde v té době začínaly deportace Židů do vyhlazovacích táborů. Raoul Wallenberg Židům vystavoval švédské pasy a zřídil pro ně domy, ve kterých byli ubytováni a chráněni před nacistickým režimem. Na podzim roku 1944 zachránil stovky Židů před pochodem smrti z Budapešti do Rakouska. Celkem tedy zachránil přes 100 000 lidských životů (Emmert, s. 45-49, 2006).

2.5 Postavení Židů na konci války

S příchodem konce války začalo Židům další utrpení a strádání. Když už bylo jasné, že Německo válku prohraje, chtěli nacisté konečné řešení dokončit. Nacisté chtěli zakrýt všechny své válečné zločiny a proto již v červnu 1943 začali zahlazovat stopy vražedného průmyslu. Ihned po skončení operace Reinhard nacisté srovnali většinu polských vyhlazovacích táborů se zemí. V létě roku 1944 začaly první pochody smrti, když se východní i západní fronta přiblížila k německým hranicím. Státisíce vězňů tehdy museli ujít stovky

kilometrů bez jídla a odpočinku. Vězni, kteří se zhroutili vysílením, byli zastřeleni, nebo ubiti a ponecháni kolem cest. Většina vězňů tedy tyto pochody nepřežila. V roce 1944 vyvedli nacisté z Maďarska 75 000 Židů, z nichž část zastřelili na březích Dunaje, a zbytek dorazil do Rakouska. V Rakousku byli zbývající Židé rozvezeni do koncentračních táborů. Český Terezín se stal jedním z posledních míst, kam chtěli nacisté evakuovat vězně z koncentračního tábora Buchenwald. Z Buchenwaldu tehdy vyšlo 4 500 vězňů a do Terezína jich došlo pouhých 500. Tato čísla vypovídají o krutosti posledních pochodů smrti (Emmert, s. 48, 2006).

I přes Himmlerův zákaz pokračovalo vyvražďování židovských obyvatel až do posledního okamžiku. Sovětští vojáci osvobodili 27. ledna 1945 Osvětim, která byla symbolem holocaustu, protože to byla největší nacistická továrna na smrt. Rudá armáda zde tehdy našla 648 mrtvol a 6700 vězňů, tedy spíše chodících koster. Dne 8. května kapitulovalo Německo a pro židovský národ měl tento den znamenat vítězství. Přišel, ale příliš pozdě (Atlas univerzálních dějin židovského národa, s. 238, 1995).

Ternon (s. 106-107, 1997) uvádí, že v letech 1941 až 1945 bylo zavražděno 5 100 000 Židů z důvodu, že je nacisté považovali za hrozbu pro árijskou rasu. 15% z celkového počtu Židů, kteří se stali obětí nacistického režimu, zemřelo v ghettech a transportech, 25% bylo zavražděno orgány SS, nebo vojáky, kteří bojovali za německou armádu, a celých 60% bylo usmrceno ve vyhlazovacích táborech. Tyto fakta dosvědčují materiály, které vznikly v době, kdy byl zločin spáchán. Jde převážně o oficiální dokumenty, soudní materiály a také výpovědi očitých svědků. Tyto materiály a dokumenty zpracovávají historikové už půl století.

3 Projevy antisemitismu v období 2. republiky

3.1 Antisemitské kořeny v Čechách a na Moravě

Stejně jako kdekoli jinde, existoval antisemitismus v Čechách a na Moravě již celá staletí. Na antisemitismus v Čechách a na Moravě měl zásadní vliv vznik a rozvoj politického antisemitismu v Německu a Rakousku. Tradiční nenávisť k židovským obyvatelům však byla založena na církvi hlášaném antijudaismu, podle kterého bylo možné odstranit všechny nedostatky Židů pomocí křtu. V průběhu 19. Století došlo k emancipaci Židů, díky které dosáhlo židovské obyvatelstvo rovnoprávného postavení v německých státech. Rakousko-uherská ústava z roku 1871/1872 zakládala nejen dualismus, ale také plné občanské právo všem svým obyvatelům bez rozdílu národnosti a náboženského vyznání. Další antisemitismus v Německu byl založen na emancipaci Židů. Němci chtěli emancipaci Židů omezit, ba dokonce zrušit. Znakem tohoto antisemitismu nebyly náboženské kategorie, nýbrž rasové teorie. Antisemitismus v Rakousku-Uhersku byl mnohem intenzivnější než v Německu a působilo zde mnoho antisemitských agitátorů, kteří měli vliv na Němce, žijící v Čechách a na Moravě. Mezi tyto agitátory patřil například starosta Vídně Karl Lueger. Významnou postavou politického antisemitismu byl v Rakousku Georg rytíř von Schönerer, který spolupracoval s Heinrichem Friedjungem a jejich požadavkem bylo, aby v zemích, které patřily k Německému svazu, byl chráněn německý charakter. Základem pro Schönererovu propagandu se staly krev a rasa, jeho antisemitismus tedy neměl základ v náboženství. V jejich programu bylo základním předpokladem odstranění židovského vlivu ze všech oblastí veřejného života. Pro německé a české nacionalisty znamenala emancipace Židů, která se začala projevovat v hospodářském i ekonomickém sektoru hrozbu pro národní skupinové zájmy, proto stavěli proti jejich integraci. Židé proto byli dost často veřejností odmítáni, a to ekonomicky nebo i společensky. V roce 1903 byla v Liberci založena Německá demokratická strana (DAP), jejíž forma socialismu měla nacionalistické a antisemitské rysy. Ideologie této strany byly založeny na radikálních idejích rakouských Velkoněmců. Program této strany prudce

útočil na socialismus, kapitalismus, Židy a také všechny cizince. V Česku i na Moravě existovaly protižidovské postoje, které vyvrcholily v 90. letech. V letech 1982/1983 došlo k protižidovským útokům, důvodem byly tři fámy o rituálních vraždách. V hlavním městě i na venkově byly rabovány židovské domy a obchody a také docházelo k fyzickému násilí na Židech. To vše muselo na židovské obyvatelstvo působit jako by se navrátili do středověku (Osterloh, s. 36-44, 2010).

Osterloh (s. 47-48, 2010) uvádí, že se antisemitismus nadále stupňoval. V dubnu 1899 bylo nalezeno tělo devatenáctileté Anežky Hružové nedaleko vesnice Polná, která se stala očividně obětí zločinu. Za podezřelého byl tehdy označen potulný židovský švec Rudolf Hilsner, který byl obžalován z rituální vraždy a 17. Zářím 1899 odsouzen k smrti. V pozdější době došlo k revizi procesu, ta ovšem potvrdila původní rozhodnutí soudu a pouze změnila trst smrti za doživotní vězení. To ovšem zapříčinilo další vlnu protestů a demonstrací proti Židům. Pro Židy to znamenalo hlavně psychické následky, protože řada z nich začala ztrácet víru o klidném soužití s Čechy. Na konci první světové války se německým obyvatelům, kteří žili v Čechách, a na Moravě zhroutil jejich dobře známý svět. Dunajská monarchie se rozpadla a sudetští Němci byli začleněni do Československé republiky. Němci vnímali tuto situaci jako porážku a otřesení základů své existence. Sudetští Němci chtěli právo na sebeurčení, anebo být uznáni jako státní národ. Sudetští Němci v této situaci roku 1919 pochopili, že jediné co je může zachránit je jejich absolutní jednota. Pro nacionalisty to znamenalo také nesmlouvavé vyřazení židovského obyvatelstva ze sudetských oblastí. Německé obyvatelstvo mělo totiž již z dob duální monarchie vsugerované, že Židé představují pro existenci německého národa velké ohrožení.

3.2 Období 2. republiky

Versailleský mírový systém, jímž byla součástí i Československá republika, razantně změnil mapu Evropy. Toto poválečné uspořádání nezískalo podporu všech států, nejvíce se zdál nespravedlivý těm poraženým. Poražené státy si však úpravu tohoto uspořádání nedovedli představit jinak, než dalším konfliktem. Na mezinárodní konferenci v Janově došlo k uzavření rappalské smlouvy mezi Německem a Ruskem. To však znamenalo budoucí nebezpečí

pro středoevropské státy. Ve dvacátých a třicátých letech vznikaly různé plány, jak uspořádat střední Evropu. Československá republika chtěla demokracii a bezpečnost pro své obyvatele, ale byla obklopena státy, kterým se tato idea nezamlouvala. Kritická doba pro demokracii nastala na podzim roku 1937. Agresivita zemí Osy – Berlín, Řím, Tokio eskalovala a tím se zhoršovala mezinárodní situace. Britská strana byla ochotná nadále Hitlerovi ustupovat za předpokladu, že nedojde k válce. Hitlerovi plány s Československem a Rakouskem, tak mohly být realizovány. S realizací začal v březnu roku 1938, když nejprve připojil k Německu Rakousko se záměrem sjednocení všech Němců v jednom státě. Další na řadě pak bylo Československo, po němž požadoval odstoupení z pohraničních oblastí, které byly obývány převážně Němci. Sudetoněmecká strana si však nepřála pouhé připojení pohraničních oblastí, ale celého Československa. Československo se snažilo o dohodu s Německem, jenže Hitler požadoval konec existence Československého státu. Řešení vzniklé krize měla nalézt konference čtyř velmocí v Mnichově, která se konala 29. září 1938 za přítomnosti zástupců Velké Británie, Francie, Německa a Itálie. Zástupci Československa však přizváni nebyli. Zástupci zúčastněných států tehdy podepsali dohodu o odstoupení pohraničí českých zemí, to znamenalo pro Československou republiku zpochybnění státní suverenity. Krize, která po Mnichovu v Československu nastala, zasáhla všechny oblasti společenského života a způsobila hospodářské oslabení a rozkolísání vnitřní stavby demokratického státu. Československé hranice překročili německé jednotky 1. Října 1938 pod velením generálplukovníka Wilhelma von Leebe. To znamenalo konec 1. republiky a začátek 2., jejíž trvání bylo 167 dní a skončilo výnosem o Protektorátu Čechy a Morava (Gebhart, Kuklík, s. 7-15, 2004).

3.3 Protižidovský teror po Mnichovu

Podle Osterloha (s. 150-163,2010) začali Židé v obavách před Hitlerem opouštět pohraniční oblasti ihned po připojení Rakouska k Německu. Židovští obchodníci a továrníci prchali do vnitrozemí před politikou SdP, jejíž postoje byly protižidovské. Židé tak chtěli zabezpečit svůj majetek. Na stranickém sjezdu NSDAP v Norimbergu měl Hitler projev, ve kterém se zabíral otázkou Československa. V tomto projevu se dotknul i židovské otázky, podle něj bylo

pro vytvoření jednotného národního společenství nutné vyřadit Židy ze společnosti. Tento projev zapůsobil na sudetské Němce, kteří v masových průvodech vyšli do ulic a strhávali, či přepisovali české nápisy za zpěvu německých písní. 13. Zářít tyto excesy vyvrcholily a došlo k několika útokům na židovské obyvatelstvo.

Když byla 30. září 1938 podepsána Mnichovská dohoda, slavili sudetští Němci připojení k Německé říši, vyvěsili prapory s hákovými kříži a všichni při poslechu rozhlasu provolávali díky svému Vůdci. S oslavami byl však rozpoután teror. Začalo pronásledování nepřátel říše a odpůrců nacionálního socialismu. S wehrmachtem přišla do Sudet také zásahová komanda, jejímž úkolem bylo systematické pronásledování nepřátel. I když měla tyto zásahové komandy spoustu práce s vyhledáváním a zatýkáním politických odpůrců, zvládala sledovat i rasové nepřátele. Snažili se donutit co nejvíce Židů k tomu, aby opustili připojené oblasti a odešli do vnitrozemí. Donucovacími prostředky byl dlouhodobý nátlak a také násilí. Význační židovští obyvatelé, mezi které patřil například Levy a advokát Gutfreund z Teplic – Šanova byli zatčeni a odvezeni do koncentračního tábora. Zhoršení situace Židů nastalo po 21. říjnu, když skončila doba vojenské správy a gestapo mohlo začít zavádět vlastní režim. Hlavní náplní práce byl úkol vyčistit Sudety od židovského obyvatelstva. Tento neúprosný a krutý postup způsobil nárůst počtu sebevražd u židovského obyvatelstva.

Již na začátku listopadu v roce 1938 ubylo v sudetských oblastech nejméně 12 000 Židů. Tito Židé utekli, nebo byli vyhnáni do českého vnitrozemí. Když došlo k celoříšskému pogromu, takzvané křišťálové noci, který se odehrál z 9. na 10. listopad, nebyly sudetské oblasti výjimkou. Židovské synagogy byly vypáleny v Mostě, Litoměřicích, Mariánských lázních, Teplicích a na mnoha dalších místech. Během protižidovského tažení byly vydrancovány židovské obchody i obydlí. Zřejmě nejhorší pogromy u nás byly v Karlových Varech. Vlna násilí postihla skoro všechny Židy, kteří ještě pobývali ve městě. Židovští obyvatelé byli tehdy hnáni městem a přitom týráni (Osterloh, s. 163-172, 2010).

Následkem křišťálové noci a protižidovských perzekucí započaly další emigrace Židů do vnitrozemí Česko - Slovenska. Nacistům se tedy zdařilo vyhnání většiny Židů z pohraničních oblastí. Byty, obchody, ordinace

i advokátní kanceláře, které zbyly po židovském obyvatelstvu, pak obsadilo árijské obyvatelstvo (Gebhart, Kuklík, s. 33, 2004).

Dne 2. prosince 1938 bylo Göringem, říšským maršálem vydáno nařízení o přihlášení majetku Židů v sudetoněmeckých oblastech. Židovské obyvatelstvo tak mělo nahlásit stav svého majetku v době od 1. prosince do 31. Ledna. Dalším vydaným rozhodnutím bylo nařízení o využití židovského majetku a zákaz uzavírání sňatků mezi Němci a Židy. Zavedení norimberských rasových zákonů, jejichž uvedení trvalo ve staré říši několik let, zavedl nacistický režim v sudetoněmeckých oblastech ve velmi krátkém čase.

Na vyloučení Židů z německé hospodářské oblasti měl podíl předpis, který zakazoval Židům od 1. Ledna pracovat jako vedoucí podniků. Chtěli tak zbavit jednotlivá průmyslová odvětví jako oblasti maloobchodu, řemesel a trhovectví od Židů. Šlo o státně řízenou arizace, což bylo vyvlastnění majetku židovského obyvatelstva. Tento majetek byl pak předán do rukou árijských obyvatel.

Od 9. Listopadu mělo gestapo a policie za úkol zatknout co nejvíce Židů žijících v Sudetech. Zatčení Židé pak byli vězněni buďto v provizorních táborech, které byly v samotných Sudetech, nebo odvezeni do koncentračních táborů. Jeden z provizorních táborů se nacházel osm kilometrů od Karlových Varů ve vesnici Espenthor. Tímto provizorním koncentračním táborem prošlo celkem 300 lidí. V těchto bývalých stodolách a stájích byli uvěznění židovští obchodníci, lékaři i advokáti. Byli to většinou karlovarští Židé, kteří z důvodu vysokého věku nemohli být umístěni do koncentračních táborů. Do 16. listopadu roku 1938 bylo v Německé říši uvězněno již 30 000 Židů. Většinou byli odvezeni do koncentračních táborů Sachsenhausen, Buchenwald, nebo Dachau. Tímto hromadným zatýkáním chtělo gestapo dosáhnout „vyčištění“ sudetského území od židovských obyvatel. Pokud by tedy Židé, kteří byli propuštěni po určité době z koncentračního tábora, neopustili území Sudet, hrozilo jim další zatčení. Nacistický režim doufal, že pohraniční Židé prchající do vnitrozemí destabilizují republiku a také vyvolají antisemitská hnutí (Osterloh, s. 174-185, 2010).

Bezprostředně před koncem samostatnosti Československé republiky dala vláda najevo židovským představitelům, že by chtěla znát jejich vlastní názory na řešení židovské otázky. Nejvyšší rada svazu židovských náboženských obcí předala vládě a předsedovi parlamentu memorandum, ve kterém požadovala informace o budoucím přístupu k emigraci a postavení Židů. Požadovali také

zaručení rovných práv pro všechny občany republiky. V únoru 1939 se začala situace Židů razantně zhoršovat. Židé ve státních službách začali být nežádoucí. Bylo jim tedy doporučeno, aby se vzdali svých funkcí. O práci tak přišlo 1000 osob. Židovští lékaři se měli vzdát svých míst v nemocnici a i české sportovní kluby vyloučily členy židovského původu. Dne 15. března 1939 začala německá okupace Čech a Moravy nacistickým Německem a vzniklo nezávislé Slovensko. Češi propadli hluboké demoralizaci a vztah mezi židovským a českým obyvatelstvem klesl na bod mrazu (Rothkirchenová, Schmidtová, Dagan, s. 26-27,1991).

4 Projevy antisemitismu dnes

Vídeňský novinář Theodor Herzl (s. 62,2009) uvádí, že dnešní antisemitismus bychom neměli zaměňovat s antisemitismem dřívějším. Nejde o náboženství, nýbrž o politické a hospodářské důvody. V zemích ve kterých se antisemitismus nejvíce projevuje, je jeho příčinou emancipace Židů. Pokud je však rovnoprávnost v zákoně, odstranit nejde. Dříve bylo Židům zabaveno zlato, ale v dnešní době nejde proti Židům podniknout nic účinného. A to je to, co prohlubuje nenávisť k Židům, která ze dne na den narůstá.

Laquer (s. 118-119, 2007) však uvádí, že význam antisemitismu v dnešní době poklesl. Důvodem tohoto poklesu je nejen úbytek židovského obyvatelstva, který má za příčinu vyvraždění milionů Židů za druhé světové války, ale také nová napětí ve společnosti, způsobená příchodem milionů cizinců z blízkého východu, Asie i Afriky. Počty těchto přistěhovalců mnohokrát převyšují počty předválečného židovského obyvatelstva. Tito noví přistěhovalci často neskrývají své antipatie vůči způsobu života v hostitelské zemi a také se odmítají v této zemi asimilovat.

4.1 Antisemitismus a muslimský svět

Mnozí z nás se domnívají, že antisemitismus je evropským jevem. Není to však dlouho, co vznikl politický antisemitismus v muslimském světě. Protižidovská prohlášení se objevují v mnoha posvátných textech Islámu. V moderní podobě se však muslimský antisemitismus objevil až v 19. století. Mezi evropským a muslimským antisemitismem je razantní rozdíl. Evropský antisemitismus byl založený na teologických a rasistických důvodech, zatímco muslimský antisemitismus byl výsledkem nepřátelství Arabů k Izraeli. Arabové nazírali na Židy jako na slabochy a zbabělce. O to víc pro ně byla nepřijatelná skutečnost, že byla Palestincům ukradena jejich vlast. Antisemitismus se však neobjevuje pouze u palestinských Arabů. Protižidovská složka islamistické doktríny se objevila také v Íránu. Židům byla přisouzena odpovědnost za homosexualitu a lesbické vztahy. V roce 2003 tehdejší malajsijský premiér Mahathir Mohamed pronesl protižidovský projev, který upoutal pozornost

mnoha států. „*Evropané zabili šest z dvanácti milionu Židů, ale Židé dnes vládnou prostřednictvím svých zástupců.*“ (Laquer, s. 183, 2007).

Muslimští kazatelé prohlašovali, že celý svět je nepřátelský k Islámu a Židé jsou Ti nejnepřátelštější. Duchovní přirovnávají Izrael k satanovi, který je podle nich energický a nebezpečný. Muslimští antisemité úzce spolupracují s levicovými antisemity z Evropy a také s neonacistickými antisemity při pořádání konferencí a demonstrací. Po druhé světové válce začaly vznikat spiklenecké teorie. Jedna z teorií byla, že se sionisté spikli s Hitlerem, aby mohli po roce 1945 založit stát Izrael. Mezi další teorie patří, že útoky na Washington a Manhattan naplánovali a uskutečnili Židé. Tyto teorie se tak staly důležitou složkou nového antisemitismu (Laquer, s. 184-185, 2007).

Laquer (s. 189, 2007) uvádí, že islámský antisemitismus není a ani nemůže být rasový. Je to náboženství, ke kterému se hlásí, jak běloši, tak černoši z různých kontinentů. Přirovnává muslimský postoj k Židům ke komunistickému postoji za Stalina. I když se komunismus stavěl proti všem formám diskriminace, našli se lidé, kteří si byli rovnější než ostatní.

Laquer (s. 190, 2007): *Je absurdní tvrdit, že současný muslimský antisemitismus vůbec nesouvisí s existencí Izraele a politikou izraelské vlády. Je ale také pravda, že tento antisemitismus působí jako hromosvod, jehož používají vlády i islamité. Kdyby nebylo Izraele a okupovaných území, našla by si nahromaděná agresivita jiný ventil. S velkou pravděpodobností by se víc obrátila proti muslimským vládám, které nedokážou naplnit naděje řady vrstev svých společností.*

4.2 Projevy antisemitismu v USA a Velké Británii

V dnešní době žije asi polovina židovských obyvatel celého světa v Izraeli. Druhá největší židovská komunita žije ve Spojených státech. Počátek amerického neonacismu se datuje na začátek padesátých let dvacátého století. Vzorem pro antikomunistické ideologie v USA v průběhu studené války se stal Hitler, který se o zničení Sovětského svazu také pokusil. Americký neonacismus navázal na agresivní nacismus Německa a američtí Židé tak byli označeni jako pomocníci komunistického režimu. Zakladatelem prohitlerovského hnutí je považován George Lincoln Rockwell, který považoval Adolfa Hitlera za Bílého spasitele dvacátého století. V roce 1959 založil

Americkou nacistickou stranu, jejíž image byla podpořena vlajkami se svastikou. Chtěl se stát americkým prezidentem a jeho cílem bylo navrácení amerických černochoů do Afriky a vyhlazení židovského obyvatelstva. Rockwell pravidelně demonstroval před Bílým domem za výkřiků antisemitských hesel. Jeho nacistická strana se účastnila i mnoha protestů a násilnosti na židovském obyvatelstvu. Terčem pro americkou nacistickou stranu se v šedesátých letech stali jak židovští mladíci, tak synagoga v Bridgeportu v Connecticutu, která se stala cílem bombového útoku. V Gloucesterhiru se v roce 1962 konal mezinárodní nacistický táborový kongres, kterého se Rockwell zúčastnil. Na tomto kongresu, který byl zorganizován vůdcem britských neonacistů, byla založena Světová unie nacionálních socialistů. Na jaře roku 1966 začal Rockwell vydávat časopis, který měl za úkol šířit nacistickou ideologii. Tento časopis se ve svých článcích věnoval nejen ideologiím a památce Adolfa Hitlera, ale svou pozornost věnoval také globálnímu rasovému boji, který měl ve světě nastat. Tento rasový boj měl být válkou o nadvládu a přežití. Tohoto boje se mělo účastnit 150 miliónů árijských bělochů, 25 miliónů černochoů a 6 miliónů Židů. Když Rockwell zemřel, rozštěpilo se americké neonacistické hnutí na více extremistických skupin (Goodrick-Clark, s. 17-27, 2006).

Nástupcem Rockwella se pak oficiálně stal Matt Koehl, který dříve pracoval jako jeho pobočník. Koehl pak charakterizoval nacistické hnutí jako nové náboženství. Přirovnal jej k ranému křesťanství a Adolfa Hitlera označoval jako árijského mesiáše. Rockwell a jeho američtí pokračovatelé dále šířili antisemitismus, který sliboval dokončení holocaustu jako odplatu za pád Třetí říše. Američtí neonacisté nadále vyznávají Adolfa Hitlera jako spasitele západního světa a Hitlerovi narozeniny, které každoročně oslavují, jsou vyvrcholením jejich kalendáře (Goodrick-Clark, s. 30-45, 2006).

Za duchovního otce britského neonacismu je považován Colin Jordan, který se inspiroval předválečnou fašistickou tradicí antisemitismu. Jordan obdivoval Hitlera a německý nacionální socialismus. Stal se tak vedoucí postavou poválečného Hitlerova kultu ve Velké Británii. Na počátku devadesátých let vznikla skupina Combat 18, která sdružovala pouliční násilníky, mládence v holínkách i skinheady. Členové této skupiny navazovali na Jordana a jejich specializací bylo zastrašování a útoky na domnělé rasové nepřátele. Mezi jejich nepřátele nepatřili pouze Židé, ale také ekologičtí

aktivisté. Vůdcem skupiny C18, která měla ve Velké Británii až 300 členů, byl Paul David Sargent, který měl na svém kontě nemalý seznam násilností. Již od svého založení byla C 18 propojena Bílým árijským odporem ve Švédsku. Tato švédská teroristická organizace prohlásila za své nepřátele židovskou komunitu a antirasisty. Neonacistická hnutí fungují v podzemí Velké Británie již od počátku šedesátých let. Jejich cílem je šíření rasistického antisemitismu a také vyvolávání násilných střetů mezi bílým a barevným obyvatelstvem. Podobně jako pro americké neonacisty se pro ně staly kultem Hitlerovy ideologie a moderní rasistická nauka. Jak britští, tak i američtí neonacisté usilují o nadvládu bílé rasy.

4.3 Popírání holocaustu

Než skončila druhá světová válka, byli hlavními strůjci antisemitismu nacisté a extrémní pravicová hnutí. Tato politická hnutí se však ke konci dvacátého století stala nezákonná a zůstalo jich v Evropě málo. Antisemitismus však nezániknul, objevil se v jiné formě a to ve formě popírání. Holocaust byl podle dnešních antisemitů buďto přeháněn, nebo se vůbec nestal.

Lipstadtová (s. 9, 2001) píše: *V dubnu 1993 provedl Roperův ústav při příležitosti otevření Památníku obětí holocaustu va Spojených státech průzkum veřejného mínění, který měl zjistit, jak široké mají Američané znalosti o holocaustu. Ani Roperův ústav, ani Americký židovský výbor neočekávali nějaké překvapivé výsledky. Odpověď na jednu z otázek je ale zarazila. Na dotaz „Je podle vás možné nebo nemožné, že k holocaustu nedošlo?“ 22 procent dospělých Američanů a 20 procent amerických středoškoláků odpovědělo: „Ano, je to možné.“*

Předchůdci popíračů holocaustu jsou historici, kteří tvrdili, že Hitler neusiloval o vyhlazení židovského obyvatelstva. Státisíce Židů podle nich zemřela v táborech následkem nemocí. Již v roce 1947 začal nacistické zločiny obhajovat francouzský fašista Maurice Bardeche. Bardeche zpochybňoval doklady, které se týkaly koncentračních táborů. Podle něj byly doklady týkající se úmrtí podvržené a lidé umírali následkem válečného strádání. Dokumenty konečného řešení židovské otázky se podle Bardecheho netýkaly vyhlazovacích táborů, nýbrž plánovaného přesunutí židovského obyvatelstva do ghatt na východě.

Popírání holocaustu není nový pojem, avšak jeho intenzita od sedmdesátých let neustále narůstá. Ti, kteří dnes holocaust popírají tvrdí, že nejsou ani zastánci Hitlerova Německa, ani proti Židům a Spojencům. Základní strategií pro popírání holocaustu je překrucování. Popírači holocaustu tedy mísí pravdu a lež. K posluchači se tak dostanou pouhé polopravdy, díky nimž se nedoví, co se doopravdy stalo. Popírači holocaustu jsou extremističtí antisemité, kteří se snaží skrýt svou nenávistnou ideologii. Neonacisté, kteří dříve tvrdili, že vyvražďování židovského obyvatelstva bylo oprávněné, dnes prohlašují, že dnes jde pouze o jakýsi humbuk. Popírání holocaustu není záležitostí pouze extremistů ve Spojených státech, nýbrž také extremistických nacionálních skupin ve východní a střední Evropě. Mezi argumenty popíračů patří, že holocaust je propagandistický podvod a dále údajné vědecké materiály, které popírají plynové komory.

Popírače holocaustu můžeme nalézt i ve Francii. Jedním z nich je vůdce extrémní pravice Jean-Marie Le Pen, který se nechal slyšet, že nikdy žádnou plynovou komoru neviděl a také historici pochybují o jejich existenci. Jako dalšího autorka uvádí Louise Darquiera de Pellepoixe. Ten v roce 1978 prohlásil, že nacistická genocida je pouhý židovský výmysl. K holocaustu podle něj nedošlo a Židé si jej vymysleli. Židé, kteří během druhé světové války zahynuli, byli podle něj zabití při americkém a britském bombardování. Typickým argumentem popíračů holocaustu, je tedy to, že si Židé celý holocaust vymysleli a údajná genocida je pouhý výmysl, jehož účelem bylo zajistit si podporu pro stát Izrael (Lipstadtová, s. 23-33, 2001).

Autorka shledává znepokojujícím to, že popírání holocaustu začíná pronikat do vzdělávacích institucí. Ve státě Illinois se objevil i případ, kdy rodiče uspořádali dopisovou kampaň proti zákonu, který nařizuje vyučování o holocaustu. Jako důvod uváděli, že tato látka je sporná a nenávistná. Pokud by látka nebyla odebrána z učebních osnov, vzali by rodiče své děti ze tříd, ve kterých se látka o holocaustu vyučuje. V dalším případě učitel historie na jedné z amerických univerzit tvrdil svým žákům, že holocaust je pouhý propagandistický podvod, jehož účelem je znevážit Němce. Učitel dokonce žákům tvrdil, že kdyby nebylo Hitlera, nebylo by státu Izrael a Židé by si nenahromadili obrovské bohatství, které údajně mají (Lipstadtová, s. 24, 2001).

Na rozvoji popírání holocaustu ve Spojených státech se podílel Austin J. App, který byl profesorem angličtiny na Scrantonské univerzitě. Už pár let po druhé světové válce útočil proti Židům, že holocaust je jimi vykonstruovaný podvod. Jeho hlavním zájmem bylo ospravedlnit nacistické Německo. App byl tradičním antisemitou a pro popírače holocaustu jsou nejdůležitější axiomy, které formuloval. Tyto axiomy se staly podstatou pro argumenty všech popíračů. App se zaměřoval na jednotlivé nacistické zločiny. Jedním z těchto zločinů bylo vyhlazení obyvatel české obce Lidice. V květnu 1942 byl spáchán atentát na říšského protektora Reinharda Heydricha, podle Němců atentátu napomáhali i obyvatelé této vesnice. Nacisté tehdy zabili všechny muže a několik žen. Zbytek žen bylo převezeno do Ravensbrücku, kde mnoho z nich zemřelo. Děti byly přemístěny do výchovných zařízení, ze kterých se většina nevrátila živá. App se stavěl na stranu nacistů. Podle něj šlo o napomáhání při politických vraždách, tím pádem bylo vyvraždění vesnice oprávněné. Dále App ospravedlňoval vraždění Židů. Uznal, že se nacisté dopustili mnoha chyb a zločinů, ale každý národ by se podle něj v situaci Německa zachoval stejně. O pár měsíců později začal zpochybňovat existenci plynových komor (Lipstadtová, s. 122-123, 2001).

Mezi tři hlavní argumenty popíračů holocaustu patří nevhodnost Cyklonu-B k usmrcování lidí, nedostatečné důkazy o existenci plynových komor a Deník Anne Frankové. Podle popíračů nebyl Cyklon-B vhodný k usmrcování lidí, byl určený k dezinfekci a ničení hmyzu. Na návodu k používání bylo napsáno, že po použití se mají prostory minimálně dvacet hodin větrat. Toho využili popírači a ptají se, jak je možné, že těla byla z plynové komory odstraněna po tak krátké době. Pokyny na obalu prostředku se však týkaly užívání prostředku v místnosti, nebo domě, který byl plný nábytku a různých zařízení. V plynových komorách se nacházely pouze falešné hlavice sprch a podlahy byly z holého betonu. Do plynových komor byl zaveden speciální odvětrávací systém a navíc vězni, kteří vynášeli mrtvá těla, nosili plynové masky. Popírači holocaustu odmítají jakákoliv osobní svědectví, která dokazují existenci plynových komor. Tyto důkazy odmítají i přes to, že se všechny výpovědi naprosto shodují. Z dokumentů, jako jsou pracovní zakázky, výkazy práce a inženýrské pokyny však jasně vyplývá, že plynové komory byly navrženy pouze k jednomu účelu a to zabíjení lidí. Posledním argumentem popíračů

je deník Anne Frankové, u kterého se již přes třicet let snaží dokázat, že byl napsán po válce a jiným autorem. Je to knížka, kterou napsala dospívající dívka. Dívka v knížce píše o svém životě, popisuje vztahy s rodiči a také filmové hvězdy. Tato kniha je úvodem do holocaustu na mnohých školách povinnou četbou. Zejména kvůli vlivu, který kniha má na mladé čtenáře, ji chtějí zpochybnit. Doufají v to, že když mladí lidé začnou pochybovat o této knize, začnou pochybovat i holocaustu jako takovém (Lipstadtová, s. 278-287, 2001).

Popírači holocaustu chtějí dosáhnout toho, aby získali uznání jako legitimní vědecký obor. Své pochybnosti chtějí předat mladším generacím, což představuje hrozbu nejen pro minulost, ale také budoucnost.

ZÁVĚR

Závěrem bych chtěla říct, že antisemitismus se prolíná celými dějinami lidstva a mnoha národů různých kontinentů země. Židé byli mnohokrát vyháněni z měst i zemí, ve kterých žili. Díky dřívějšímu antijudaismu a dnešnímu antisemitismu Židé žili a nadále budou žít ve strachu a nejistotě o svůj osud. Diskriminační zákony mířené proti Židům, které mají kořeny již ve starověku, se během mnoha staletí měnily a vyvíjeli. Tyto zákony měly jedno společné, a to nenávisť, či podezíravost vůči židovským obyvatelům celého světa. Proč se Židé stali terčem mnoha útoků a obvinění v průběhu dějin se snaží zjistit mnoho historiků. Ve středověku byli Židé odsuzováni kvůli svému náboženskému vyznání a ve Třetí říši kvůli rasovým předsudkům. Ve své bakalářské práci jsem se tedy pokusila nastínit vývoj antisemitismu od prvotních projevů až po antisemitismus v dnešní podobě.

Mě osobně zaujalo nejvíce téma dnešního antisemitismu, kterému se věnuji podrobněji ve čtvrté kapitole této práce. Překvapuje mě a zaráží, že i v dnešní moderní společnosti se najdou lidé, kteří obdivují Hitlera, považují ho za spasitele západního světa a jeho nacistickou politiku přirovnávají k náboženství. Mezi tyto osoby patří neonacisté z vyspělých zemí, jako jsou Spojené státy americké, Velká Británie, Švédsko a mnoho dalších.

Dále mě udivuje fakt, že se mezi mnohými i vzdělanými lidmi najdou tací, kteří se snaží popírat holocaust a ospravedlňují válečné zločiny nacistického Německa, které svým režimem zabilo milióny lidí. Tito novodobí antisemité tvrdí, že holocaust neexistoval, nebo se o něm mluví s velkou nadsázkou. O holocaustu a plynových komorách však existuje mnoho nezvratných důkazů, jejichž popírání ve mně vyvolalo negativní pocity. Myslím si, že proti šíření takovýchto myšlenek by se mělo radikálně zakročit a nenechat je proniknout ani do lidského povědomí.

I přesto, že holocaust je černou skvrnou v dějinách lidstva, měli bychom si uvědomit, že pro nás může znamenat určité ponaučení. Lidstvo by nemělo dopustit, aby se podobné zločiny následujících v budoucnu někdy opakovaly. S touto problematikou by tedy měla být seznamována široká veřejnost a hlavně dospívající lidé, kteří budou utvářet onu zmiňovanou budoucnost.

SEZNAM LITERATURY

Atlas univerzálních dějin židovského národa : Od časů biblických praotců do současnosti. Vyd. 1. Praha : Victoria publishing, 1995. 299 s. ISBN 80-7187-013-7.

BAUMANN, Arnulf H. *Co by měl každý vědět o židovství.* 1. Praha : Kalich, 2000. 201 s. ISBN 8070172053.

BURR BUKEY, Evan. *Hitlerovo Rakousko : Jedna říše, jeden národ.* Vyd. 1. Praha : Rybka publishers, 2002. 374 s. ISBN 80-86182-63-0.

EMMERT, František. *Holocaust.* 1. Brno : Computer Press, 2006. 64 s. ISBN 8025112047.

GEBHART, Jan; KUKLÍK, Jan. *Druhá republika 1938 - 1939 : Svár demokracie a totality v politickém, společenském a kulturním životě.* Vyd. 1. Praha : Paseka, 2004. 320 s. ISBN 80-7185-626-6.

GOODRICK-CLARKE, Nicholas. *Černé Slunce.* Vyd. 1. Praha : Eminent, 2006. 458 s. ISBN 80-7281-281-5.

HÁJEK, Jiří. *Hitlerův Mein Kampf : Z bible německého nacionálního socialismu s komentářem Jiřího Hájka.* Vyd. 1. Liberec : Dialog, 1993. 224 s. ISBN 80-85194-86-462-015-93.

HERZL, Theodor. *Židovský stát : Pokus o moderní řešení židovské otázky.* Vyd. 1. Praha : Academia, 2009. 139 s. ISBN 978-80-200-1712-3.

LAQUER, Walter. *Měnící se tvář antisemitismu.* Vyd. 1. Praha : Nakladatelství lidových novin, 2007. 216 s. ISBN 978-80-7106-927-0.

LIPSTADTOVÁ, Deborah E. *Popírání holokaustu : sílící útok na pravdu a paměť.* Vyd. 1. Praha : Paseka, 2001. 349 s. ISBN 80-7185-402-6.

MESSADIÉ , Gerald. *Obecné dějiny antisemitismu : od starověku po dvacáté století.* 1. Praha : Práh, 2000. 317 s. ISBN 8072520385.

OSTERLOH, Jörg. *Nacionálněsocialistické pronásledování Židů v říšské župě Sudety v letech 1938-1945*. Vyd. 1. Praha : Argo, 2010. 773 s. ISBN 978-80-257-0213-0.

RATHKIRCHENOVÁ, Livie; SCHMIDTOVÁ-HARTMANNOVÁ, Eva; DAGAN, Avigdor. *Osud Židů v protektorátu 1939-1945*. Vyd. 1. Praha : Trizonia, 1991. 160 s. ISBN 80-85270-01-3.

SCHUBERT, Kurt. *Dějiny Židů*. Vyd. 1. Praha : NS Svoboda, 2003. 132 s. ISBN 80-205-1036-2.

STERN, J. P. *Hitler Vůdce a lid*. Vyd. 1. Praha : Lidové noviny, 1992. 194 s. ISBN 80-7106-054-2.

TERNON, Yves. *Genocidy XX. století : Zločinný stát*. Vyd. 1. Praha : Themis, 1997. 358 s. ISBN 80-85821-45-1.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Naděžda Gybasová
Katedra:	Katedra společenských věd
Vedoucí práce:	PhDr. Petr Zima
Rok obhajoby:	2011

Název práce:	Antisemitismus jako historický a morální problém
Název v angličtině:	Anti-Semitism as a historical and moral issue
Anotace práce:	Tématem bakalářské práce je antisemitismus jako historický a morální problém. Věnuje se vývoji a projevům antisemitismu v dějinách lidstva.
Klíčová slova:	Antisemitismus, Židé, holocaust, popírání holocaustu
Anotace v angličtině:	The theme of my thesis is anti-Semitism as a historical and moral issue. It deals with the development and manifestations of anti-Semitism in the history of mankind.
Klíčová slova v angličtině:	Anti-Semitism, Jews, Holocaust, Holocaust denial
Přílohy vázané v práci:	
Rozsah práce:	
Jazyk práce:	český

